

Οι ειδικές μελέτες αποκατάστασης οικιστικών συνόλων και η συμβολή τους στη νέα δόμηση

Με αφορμή τον προβληματισμό και τους στόχους που τέθηκαν στο επιστημονικό διήμερο που οργάνωσε ο ΣΑΔΑΣ με θέμα «Νέα δόμηση σε παραδοσιακούς οικισμούς», το κείμενο που ακολουθεί¹ προσπαθεί να διατυπώσει ορισμένες σκέψεις και προτάσεις, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν συμβολή στο επίμαχο αυτό ζήτημα.

M. E. Νομικός

Αρχιτέκτων-Λέκτορας Α.Π.Θ.

Εάν θεωρήσουμε ότι ένας από τους λόγους της πτώχευσης του περιβάλλοντος προέκυψε από την ισοπεδωτική εξομόιωση των μορφών, εάν θεωρήσουμε ότι ορισμένα αξιώματα του μοντέρνου κινήματος, όπως εκείνο που εξαρτά άμεσα τη μορφή πάντα τη λειτουργία, έχουν χάσει την αναξία τους, εάν θεωρήσουμε ότι για τη μελέτη ενός κτίσματος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ο τόπος και το συντακτικό του χώρου στον οποίο πρόκειται να ενταχθεῖ, τότε κατά μείζονα λόγο κάθε νέα δόμηση σ' ένα ιστορικό περιβάλλον πρέπει να βασίζεται σε πολύ περισσότερους παράγοντες.

Το ερώτημα που τίθεται αμέσως είναι εάν μπορούν να διατυπωθούν «κανόνες» ένταξης, μέσα από μία διεπιστημονική ανάλυση. Κατ' αρχήν μπορούμε να θυμηθούμε ορισμένες βασικές αρχές που αφορούν την ένταξη σύγχρονης αρχιτεκτονικής στα ιστορικά σύνολα, όπως διατυπώθηκαν σε διεθνή σεμινάρια του ICOMOS².

— Οποιαδήποτε μελέτη, στα πλαίσια ενός ιστορικού συνόλου, θαερι τον παλιό ιστό με τα συνθετικά του στοιχεία, κινημάτη ή φυσικά, καθώς τη μελλοντική του ανάπτυξης και εξασφαλίζει τη προστασία οποιουδήποτε αξιόλογου τυμπάνου αυτού του ιστού.

— Οποιαδήποτε πρόταση επέμβασης βαζόζεται προηγουμένως σε μια συστατική ανάλυση των χωρικών δομών και σχέσεων, γιατί μόνη η ξέμενων πρόθεση δεν θα μπορούσε να αποτελέσει έναν ικανοποιητικό οδιγό δρόσης. Η επιστημονική έρευνα πρέπει να ουμάβεται στο καθιστά φανερές τις βασικές σχέσεις που διατίθεται η κουνιώνια με τις αρχιτεκτονικές μαρτυρίες του παρελθόντος και τα υλικά στοιχεία που αποτελούν το υπόβαθρο αυτών των σχέσεων.

— Μια αλλαγή χρήσης ή ένταξη νέας δρα-

στηριζότας δεν καταστρέφει αναγκαστικά τις υπόρουσες υλικές δομές σε μια περιοχή που παρουσιάζει ιστορική ή αρχιτεκτονική ενδιαφέρονταν και διαταράσσει αναγκαστικά τους τρόπους ζωής των κονιοτήτων.

— Η σύγχρονη αρχιτεκτονική, έχοντας πλήρη συνείδηση της χρήσης των σύγχρονων τεχνηών, σέβεται τις δομικές, αισθητικές, κοινωνικές και ιστορικές ποιότητες του παλιού πλαισίου και λαμβάνει υπόψη τις τοπικές αρχιτεκτονικές παραδόσεις.

Η ένταξη νέων στοιχείων μέσα στα ιστορικά σύνολα είναι επομένως μια σύνθετη πράξη. Από τη διεθνή εμπειρία διακρίνονται διάφοροι τρόποι αντιμετώπισης: μπορούμε να χαρακτηρίσουμε «τυπολογική ένταξη», την ενοωμάτωση της νέας κατασκευής με ομογενή τρόπο, αποδεχόμενοι την υπάρχουσα κατάσταση. Μια αντίθετη στάση εκφράζεται με τη συνειδήτη «διαποκή», με την αναζήτηση της αντινέσεως με το υπάρχον πλαίσιο. Μια άλλη αντιμετώπιση, λιγότερο ριζική, είναι αυτή της «αναλογίας», η οποία συνιστάται στην ταυτόχρονη αναζήτηση μιας έχωντος ταυτότητας και μιας συγγένειας με το περιβάλλον, χρησιμοποιώντας π.χ. μορφές ή υλικά παρόμοια μ' αυτά του ιστορικού συνόλου. Ακόμα μπορούμε να διακρίνουμε συνδυασμούς των προτύγονων θέσεων, συνθετότερους δηλαδή τρόπους αντιμετώπισης, αντίθετους στην καθαρότητα ή τη σαφήνεια. Στα πλαίσια αυτών των τελευταίων συγκλίνουν ποικιλες τάσεις που συνειδητοποιούν την πολυπλοκότητα και την αντίφαση του κτισμένου χώρου. Σ' αυτές η αρχιτεκτονική επέμβαση βρίσκει τη χωρική τη σημασία στη σχέση του κτιρίου με το σύνολο και

εγγράφεται στη συναφή μ' αυτή χωρική διαλεκτική. Ανάμεσα στα στοιχεία αυτού του κώδικα περιλαμβάνονται οι όγκοι, οι ευθυγραμμίσεις, τα ίχνη, η σχέση πληρων-κενών καθώς και η τυπολογία των μορφών και των χώρων που σχετίζονται με την οικοπεδική διανομή, τις οικοδομικές νησίδες, τις διαδρομές κλπ. Τα στοιχεία αυτά βρίσκονται σε μια ευθραυστή ισορροπία, τροφοδοτώντας διαλεκτικές σχέσεις ανάμεσα στα μέρη και το σύνολο.

Ειδικοί οικοδομικοί κανονισμοί

Σχετικά πρόσφατα, θέσπιση των ειδικών οικοδομικών κανονισμών και των επιτροπών ενάσκησης αρχιτεκτονικού ελέγχου για τη νέα δόμηση σε ιστορικά σύνολα ήταν και εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να είναι το πλαίσιο περιορισμών και ελέγχου. Οι περιορισμοί, αναφέρομενοι σε μορφολογικές επιταγές και λιγότερο στη σύνταξη του χώρου ή στην τυπολογία των κτιμάτων, γίνονται αρκετές φορές «συνταγές» ή μοντέλα μίμησης με τα γωνιάτικα επακόλουθα ανατιτοποιήσιμα μορφής και περιεχομένου. Ιστός ου' αυτούς τους λόγους να οφείλεται η κριτική που εγείρεται από τους επικριτές των κανονισμών αυτών. Τίθεται δηλαδή απ' τη μία το ερώτημα, εάν αυτοί οι κανονισμοί και μόνο είναι ικανοί να αποτελέσουν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο δημιουργίας και ελέγχου, και από την άλλη, μήπως αποτε-

1. Οικοπεδική διανομή και κτισμένοι χώροι στα ιστορικά κέντρα Ελευθερούπολης, Νεαπόλου και Πάτημα.

λούν, έτσι εκφρασμένοι, δέσμευση της δημιουργικής αρχιτεκτονικής έκφρασης.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ανάμεσα στη δέσμευση και την ελευθερία του αρχιτέκτονα, ανάμεσα στα όσα γίνεται «αντικείμενά» κρίτηρια των επιτροπών και στις προσωπικές θέσεις των μελών αυτών των επιτροπών, πρέπει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο γνώσεων και πληροφοριών, οι οποίες θα αφορούν είτε την οικιστική οργάνωση είτε την τυπολογία των κτισμάτων κάθε οικισμού ξεχωριστά, όπως αυτά εξελίχθηκαν και κωδικοποιήθηκαν μέσα από τη διαχρονική τους εξέλιξη.

Είναι γνωστό το τεράστιο φάσμα των ιδιομορφών των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών της χώρας μας. Επίσης είναι γνωστές οι ιδιοτυπίες που παρουσιάζουν οι

ιστορικοί οικισμοί ακόμα και στην ίδια γεωγραφική ενότητα. Η σύνταξη γενικευμένων κανονισμών και περιορισμών, έστω και κατά γεωγραφική ενότητα, θα είχε τα γνωστά εξομοιωτικά αποτελέσματα, που θα αλλοιώναν ή και θα κατέστρεφαν τις ιδιαιτερότητες των οικισμών. Η ζητούμενη εποιέμένως γνώση είναι τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά κάθε οικισμού.

Η αναγνώριση και η επισήμανση

αυτών των ιδιαιτεροτήτων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνο μέσα από ειδικές μελέτες για κάθε ιστορικό οικισμό.

Ειδικές μελέτες για τους ιστορικούς οικισμούς

Πρόσφατα, με πρωτοβουλία ορισμένων Δήμων και Νομαρχιακών

υπηρεσιών του ΥΠΕΩΔΕ, προκηρύχθηκαν και εκπονήθηκαν αντίστοιχες μελέτες, μερικές από τις οποίες σήμερα είναι στο στάδιο της εφαρμογής³. Ξεκινώντας από την ανάγκη αυτή των τοπικών δημόσιων φορέων και υπηρεσιών να διαθέτουν επιχειρησιακά εργαλεία για μια σωστή διαχείριση ενός αναθεωρημένου θεσμού πλαισίου, την ανάγκη να διαθέτουν έναν οδηγό αλλά και δυνατότητα ελέγχου των διαφόρων φάσεων στη διαδικασία της αποκατάστασης, από την αποτύπωση, κατάταξη και προγραμματισμό μέχρι τον έλεγχο της εφαρμογής και διαχείρισης των επεμβάσεων και την ανάγκη μιας σωστής οικονομικής αξιολόγησής τους, χωρίς την οποία θα ήταν δύναται περιεχόμενο η υπάρξη οποιουδήποτε προγραμματισμού, προβάλλει τη

2. Συνθετική απεικόνιση του πολεοδομικού ιστού της Ελευθερούπολης και τυπολογία συνάρθρωσης του ιστού.

αναγκαιότητα σύνταξης ειδικών προδιαγραφών για τις μελέτες αποκατάστασης των ιστορικών οικιστικών συνόλων⁴. Οι μελέτες αυτές, εκτός του ότι απαντούν στις παραπάνω ανάγκες των τοπικών φορέων, μπορούν να αποτελέσουν το πλαίσιο εκείνων των πληροφοριών, που είναι απαραίτητες για την επισήμανση των ιδιαιτερών χαρακτηριστικών της χωρικής οργάνωσης και της τυπολογίας των κτισμάτων. Χωρίς να είναι στόχος μου εδώ να αναφέρω αναλυτικά στο περιεχόμενο αυτών των προδιαγραφών, θεωρώ σκόπιμό να περιγράψω σχηματικά δύο από τις ενότητες της αναλυτικής διερεύνησης.

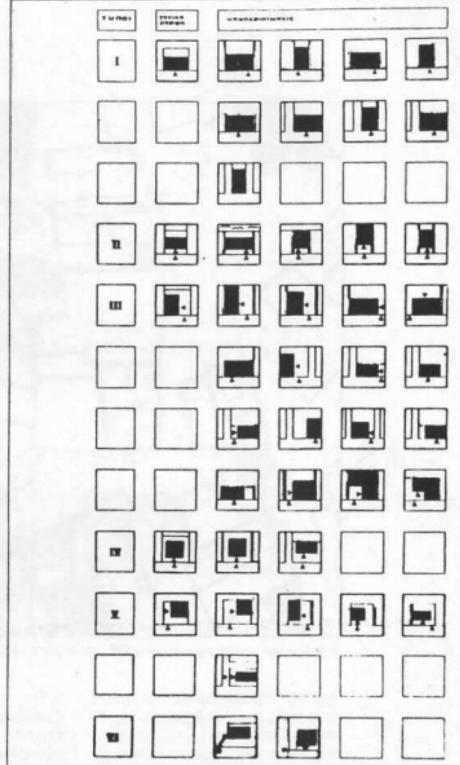
Μορφολογία του πολεοδομικού ιστού

Η ενότητα αυτή στοχεύει στην ανα-

γώριση των τοπολογικών, γεωμετρικών και διαστασιακών χαρακτηριστικών του πολεοδομικού ιστού. Αναλυτικότερα, επιχειρείται η συστηματοποίηση του συνόλου των σχέσεων μεταξύ τόπου και επεμβάσεων του ανθρώπου. Διερεύνωνται η συνάφεια και η εσωτερική λογική του πολεοδομικού ιστού, πληροφορίες που θα προσφέρουν την απαράίτητη βάση αναφοράς για τις νέες επεμβάσεις. Ζητουμένο είναι η ανάλυση της πολυπλοκότητάς των παραπάνω σχέσεων, με τρόπο ώστε να γίνουν αντιληπτές, αποφέύγοντας μειωτικές σχηματοποιήσεις που παραγνωρίζουν την ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου οικισμού.

Αρχικά αναλύεται ο ιστός του οικισμού σε συστήματα, τα οποία προσδιορίζονται από τον τρόπο ορ-

γάνωσης των επί μέρους στοιχείων τους. Γενικά διακρίνονται τέσσερα συστήματα σε κάθε οικισμό: το σύστημα των οικοπέδων (οικοπεδική διανομή), το οδικό σύστημα (οδική χάραξη, διαδρόμες), το σύστημα των κτισμένων χώρων και το σύστημα των υπαίθριων χώρων. Ο ορισμός των συστημάτων αυτών επιτρέπει να βρεθούν οι σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσά τους. Επίσης γίνεται δυνατή η γραφική τους αναπαράσταση έκεινώντας από τα διαθέσιμα τοπογραφικά διαγράμματα του οικισμού. Στις αναπαραστάσεις αυτές οι κτισμένοι χώροι του οικισμού γίνονται αντιληπτοί κυρίως στη γενική τους διάταξη. Κατά συνέπεια, οι εσωτερικές κατανομές των χώρων δεν λαμβάνονται υπόψη σ' αυτό το επίπεδο θεώρησης. Η ανάλυση αυτή θα επιτρέ-

3. Ενδεικτικό απόσπασμα τυπολογικής αποτύπωσης του ιστορικού κέντρου της Νόσσας.

ψει τον τεμαχισμό και την επανασύνθεση ενός δεδομένου ιστού. Συγχρόνως θα καταλήξει στην καταγραφή των διαφόρων χαρακτηριστικών που μπορούν να αποδοθούν στο οικόπεδο και οδικό σύστημα, στους κτισμένους και ελεύθερους χώρους και στις σχέσεις ανάμεσα σ' αυτά. Θα καταλήξει επίσης σε μια τυπολογία χωρικών συγκροτήσεων (τρόπος συνάρθρωσης οικόπεδου, δρόμου, κτίσματος). Οι πληροφορίες καταγράφονται σε δύο σχέδια. Το πρώτο περιγράφει και αναλύει:
α. Τον τρόπο με τον οποίο έχει γίνει διανομή της γης (κλίσεις εδάφους, ροές υδάτων, άδενες επικοινωνίας), τις διαδοχικές διαιρέσεις ή συνενάσσεις της έγγειας ιδιοκτησίας, τις κύριες και δευτερεύουσες κατευθύνσεις της οικοπεδικής χάραξης καθώς και τα τοπολογικά, γεωμετρικά και διαστασιακά χαρακτηριστικά των οικόπεδων.
β. Τη δομή του οδικού δικτύου, δηλαδή τις ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ των διαφόρων δρόμων, τη γεωμετρία της χάραξης και τις διαστασιακές σχέσεις.

γ. Τις σχέσεις μεταξύ των δύο συστημάτων (οικόπεδων και δρόμων), δηλαδή κατά πόσο οι δύο δομές αλληλουσιμπληρώνονται ή αλληλοαναιρούνται.

Το δεύτερο σχέδιο περιγράφει και αναλύει τις σχέσεις μεταξύ κτισμάτων και υπαίθριων χώρων. Δηλαδή:

α. Εάν ο κτισμένος χώρος αποτελείται από μεμονωμένα κτίσματα ελεύθερα τοποθετημένα, από σειρές κτισμάτων κατά μήκος διαδρόμων, από συμπαγή μάζα κτηριακού όγκου με σπαραδίκια κενά ή από συνδυασμούς των παραπάνω διατάξεων.

β. Τη θέση, την οργάνωση και τη σχέση των ιδιαίτερων μεμονωμένων αξιόλογων κτισμάτων (μνημείων) καθώς και των ιδιαίτερων μεμονωμένων υπαίθριων χώρων (πλατειών, ανοιγμάτων).

Ένα τρίτο σχέδιο, το οποίο ουσιαστικά είναι μία αλληλοεπίθεση των δύο πρώτων, επιχειρείται να ανασυθέσει τον πολεοδομικό ιστό. Από την ανασύνθεση αναμένεται να προκύψουν οι διάφοροι τύποι συνάρθρωσης του ιστού. Δηλαδή με

ποιο τρόπο το κτίσμα τοποθετείται στο οικόπεδο σε σχέση με το δρόμο, πώς γίνεται η πρόσβαση σ' αυτό, τι είδους υπαίθριοι χώροι (δημόσιοι ή ιδιωτικοί) δημιουργούνται στην οικοδομική νησίδα και στο οικόπεδο. Εντοπίζονται έτσι οι τύποι συγκρότησης του ιστού καθώς και τη ποπολογική τους οργάνωση στον υπό εξέταση οικισμό. Οι τύποι κατατάσσονται σε πίνακες, οι οποίοι, σε συνδυασμό με τα σχέδια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αναφορές για τον επανασχεδιασμό.

Τυπολογία των κτισμάτων

Η ενότητα αυτή αφορά την τυπολογική⁵ δομή των κτισμάτων. Η κατανόηση της τυπολογίας των κτισμάτων δεν πρέπει να εννοηθεί ως ένας καθορισμός ενός όσο το δυνατόν περιορισμένου αριθμού αρχικών τύπων. Μια τυπολογική ακέψη, η η οποία περιορίζεται σε μια πάρα πολύ αυστηρή μείωση της φαινομενικής πραγματικότητας σε ένα περιορισμένο αριθμό μοντέ-

λων, δεν θα ἡταν δημιουργική και δύσκολα θα ἡταν σε θέση να παραγίνεται νέες ιδέες. Η σκέψη μέσω τύπων και δομών σημαίνει σκέψη με αναλογίες, εικόνες και μεταφορές. Με την ίδια έννοια, με την οποία ερμηνεύεται η συνέχεια ενός τύπου, ερμηνεύεται και η αλλαγή του και η μεταλλάξη του καθώς και οι διαφορετικές του φάσεις και νοήματα. Έτοιμοι, όταν έιμαστε σε θέση να αναγνώσουμε τα φαινόμενα του περιβάλλοντος σε αναφορές βασικών τύπων, τότε μπορούμε να αναγνωρίσουμε τις ποιότητες, τις δυνατότητες και τον δημιουργικό ρόλο αυτών των μοντέλων που ενυπάρχουν στα ιστορικά σύνολα.

Σημαντική είναι επίσης η ανάλυση της χωροθέτησης των τύπων στον οικισμό, γεγονός που θα επιτρέψει την κατανόηση των σχέσεων ανάμεσα στους τύπους και στις προσαρμογές τους στην ιδιαίτερα τοπολογικά, γεωμετρικά και διαστασιακά χαρακτηριστικά του οικισμού. Έτσι προσδιορίζονται οι ενδογενείς και οι εξωγενείς χαρακτήρες των τύπων.

Η ολοκλήρωση της ενότητας αυτής προϋποθέτει μια στοιχειώδη αποτύπωση των κτισμάτων του οικισμού σε τυπολογικό επίπεδο σε όλες τις στάμενες, σε κλίμακα 1:200. Οι επί μέρους αποτυπώσεις συντίθενται σε επίπεδο οικισμού ή καθορισμένων τμημάτων του και αποτελούν το υπόβαθρο για την τυπολογική ανάλυση και τις προγραμματικές προτάσεις επέμβασης στον οικισμό.

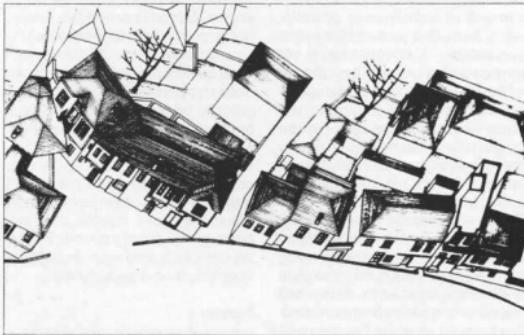
Εντοπίζονται οι βασικοί τύποι και οι παραλλαγές τους και συντάσσεται τυπολογικός πίνακας, στον οποίο οι τύποι παρουσιάζονται σε διαγραμματική μορφή, όπου γίνονται φανερές οι χωρικές σχέσεις. Τέλος, αναπτύγματα δρόμων ή αξιονομετρικά περιοχών συμπληρώνουν την εικόνα του οικισμού ή επί μέρους τμημάτων του.

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις προαναφερθείσες ενότητες διαμορφώνουν ένα απόθεμα πληροφοριών, με το οποίο είναι δυνατόν να διερευνηθεί η σχέση ανάμεσα στη μορφή του οικισμού και στην τυπολογία των

παραλλαγές τύπου Γ		
Γ.1	Γ.2	Γ.3
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή
επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή	επίπεδη στρογγυλή

4. Τυπολογικός πίνακας του παραδοσιακού οικισμού Παναγιά Θάσου.

5. Τμήμα του ιστορικού κέντρου Ελευθερούπολης.

οικισμούς», 29-30 Μαρτίου 1989.

2. ICOMOS, "Séminaire sur l'Integration de l'architecture contemporaine dans les ensembles anciens. Résolutions". Πόλεων 19-20 Οκτ. 1974. ICOMOS, "Résolutions du Colloque sur l'intégration de l'architecture contemporaine dans les ensembles anciens". Βουδαπέστη 27-28 Ιουνίου 1972.

3. Οι μελέτες του ιστορικού κέντρου της Βέροιας και της Νάουσας ανατέθηκαν με πρι-
τοβουλία των αντιτάχων Δήμων. Οι μελέτες
του ιστορικού κέντρου της Ελευθερούπολης,
των παραδοσιακών οικισμών Ποταμία και Πα-
ναγιά Θάσου και του παραδοσιακού οικισμού
Χώρας Σαμοθράκης από την νομαρχιακής υπ-
ηρείας του ΥΠΕΞΟΔΑ, ενώ η μελέτη του ιστο-
ρικού κέντρου της Καβάλας ανατέθηκε από
τον αντιτάχος Δήμο σε ερευνητική ομάδα
του Α.Π.Θ.

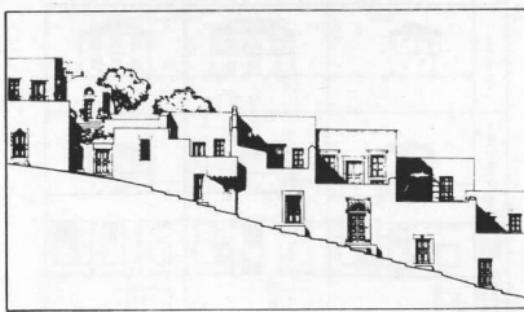
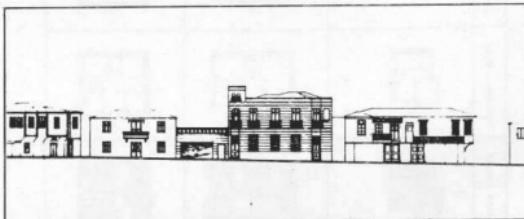
4. Το ΤΕΕ, τμήμα κεντρικής Μακεδονίας, έχει
συγκροτήσει μια ομάδα εργασίας, με αντικεμένο
τη σύνταξη προδιαγραφών για μελέτες
αποκατάστασης ιστορικών αικιακών συνό-
λων της Μακεδονίας.

5. Ανάμεσα σε πολλούς ορισμούς που έχουν
δοθεί για την τυπωλήση, Βα ήθελα να θυμί-
σω αυτού που δίνει ο Aldo Rossi σ' ένα αφιέ-
ρωμα του περιορικού Casabella, αρ. 509-510,
Ιανουάριος Φεβρουάριος 1986, μεν στην εν-
τολολογική εξέλιξη του όρου: «Η τυπωλήση
ενός κτηρίου είναι ένα σύνολο γεωμετρικών,
τεχνικών και ιστορικών δεδουλμάνων, τα οποία
βρίσκονται στη βάση κάθε αρχιτεκτονικής
μελέτης».

6. Χαρακτηριστικό είναι να αναφερθεί ο διαφορετική
στάση που υιοθετούν ο Saverio Muriatori στο
"Studi per una operante storia urbana di
Venezia", Istituto Poligrafico dello Stato, Pá-
mp 1960, και o Carlo Aymonino στο "La città
di Padova". Ρίουν 1970, όπου ο μεν πρώτος
ιαγυρίζεται ότι στην πατομοφοριολογική ανά-
λυση θα βασιστεί ο ώρος σχεδιασμούς, ενώ ο
δεύτερος χρησιμοποιεί την ίδια ανάλυση ως
γνωστικό εργαλείο για την κατανόηση της
γραμματικότητας, πατολογιών από τη δέ-
σμευτική να επαναπατρίζει τις ίδιες χωρικές
σχέσεις στο σχεδιασμό.

7. M. Culot, "La Tour Ferrière", Archive d'
Architecture Moderne, Βρυξέλλες 1978.

8. Τα σχέδια προέρχονται από τις ειδικές με-
λέτες που εκπονήθηκαν στο χώρο της Μακε-
δονίας και από διπλωματικές εργασίες στο
Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ.

6. Αναπτύγματα δρόμων Ελευθερούπολης, Πάτμου⁸.

κτηρίων⁸.

Τα συμπεράσματα δεν είναι αναγ-
καστικό να καταλήγουν σε κανό-
νες ή διατάξεις με επιχειρησιακό
χαρακτήρα. Οι κανόνες και οι νό-
μοι που θα διαπιστωθεί στις διέπουν
τη δομή του οικισμού θα αφορούν
το εννοιολογικό πλαίσιο για την
κατανόηση και αποσαφήνιση του
σχηματισμού και της εξέλιξης του
υπό εξέταση οικισμού σε επίπεδο
μορφολογικής και τυπολογικής
οργάνωσης.

'Έτσι ο σχεδιασμός νέων μονάδων
αποκτά τις αναγκαίες και χρήσιμες
αναφορές του και ο αρχιτέκτονας
όλη εκείνη τη γνώση που του είναι
απαραίτητη, ώστε να σταθεί κριτικά⁹
απέναντι στο κληροδοτημένο από-
θεμα και να ασκήσει δημιουργικά
την ελευθερία των επιλογών

του, υιοθετώντας ή παραλλάσσον-
τας συνειδητά τους χωρικούς κανό-
νες που διέπουν τον οικισμό. Ακόμη,
οι επιτροπές αρχιτεκτονικού ελέγ-
χου αποκτούν έναν οδηγό για «αν-
τικειμενικότερη» κρίση είτε στο επί-
πεδο της γενικής διάταξης είτε στο
επίπεδο της αντιληπτικής οργάνω-
σης των προτάσεων που υποβά-
λλονται.

«Η άγονη συζήτηση πάνω στη μορφή δεν μπορεί να ξεπεραστεί παρά μόνο με μια γόνιμη ουζήτηση
πάνω στο χώρο, δηλαδή τους χώρ-
ους και τη λογική που τους διέπει,
τις πρακτικές που τους επιβεβαιώ-
νουν και τους δημιουργούν»⁷.

Σημειώσεις

1. Το άρθρο βασίζεται σε εισήγηση που έγινε
στο Διήμερο «Νέα δόμηση σε παραδοσιακούς

The Specialized Studies on the Restoration of Traditional Set- tlements and their contribution to the New Building Activities

M. Nomikos

If we consider that one of the factors of the environment's impoverishment has derived from the destructive assimilation of forms; that certain axioms of the modern movement, such as the direct dependence of form from function, have lost their value; that for the thorough study of a building the actual location and the landscape syntaxis, in which the building will participate, must be taken into serious consideration; then, none the less, the erection of a new building in a historical environment should be conceived on the basis of a wider range of factors.